

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jméno autora: Mgr. Hana Boháčová

Datum vytvoření: 21.01.2013

Číslo DUMu: VY_32_INOVACE_05_CJL_1

Ročník: II.

Český jazyk a literatura

Vzdělávací oblast: ~~Jazykové vzdělávání a komunikace, Estetické vzdělávání~~

Vzdělávací obor: Literatura

Tematický okruh: Kritický realismus

Téma: Ruský kritický realismus - F. M. Dostojevskij

Metodický list/anotace:

Seznámení s tvorbou představitelů ruského realismu, praktická práce s ukázkami z tvorby F. M. Dostojevského; pojmy realismus, kritický realismus; možno využít i ve 4. ročníku jako opakování k ústní části maturitní zkoušky.

Ruský kritický realismus

**Kritické zobrazení ruské společnosti,
pravdivé zobrazení osobnosti člověka a jeho
vztahů k realitě**

Nejvýznamnější představitelé

Ivan Sergejevič Turgeněv

- **Lovcovy zápisky** – soubor povídek ze života na ruském venkově
- **Otcové a děti** – ruská šlechtická společnost a její změny v polovině 19. století

Ivan Alexandrovič Gončarov

- **Oblomov** – typ „zbytečného člověka“, ztráta životních hodnot

Lev Nikolajevič Tolstoj

- **Dětství, Chlapectví, Jinošství** – autobiografie
- **Vojna a mír** – čtyřdílná románová epopěj zobrazující osudy ruské společnosti v 1. polovině 19. století, za napoleonských válek
- **Anna Kareninová** – román o ženě hledající v životě lásku, končí tragickou sebevraždou

Fjodor Michailovič Dostojevskij

Fjodor Michailovič Dostojevskij

Obr. 1

Tvorba

- **Zápisky z mrtvého domu** – deníková próza z vězení a vyhnanství
- **Idiot** – román o dobrém a ušlechtilém člověku, kterého proto ostatní považují za idiota
- **Bratři Karamazovi** – sociálně-filozofický román o otcovraždě
- **Zločin a trest** – psychologický román

Fjodor Michailovič Dostojevskij

Zločin a trest

„Zprvu – ostatně už dlouho předtím – ho zajímala jedna otázka; proč je každý zločin tak dlouho odhalen a vypátrán a proč po sobě každý pachatel zanechává tak zřetelně stopy?

... pachatel totiž, a to skoro každý, prožívá v okamžiku zločinu zvláštní krizi vůle a úsudku, které vystřídá dětská, mimořádná lehkomyšlnost, a to právě ve chvíli, kdy je úsudku a obezřetnosti nejvíce třeba. Z jeho zkušenosti vyplývalo, že toto zakalení úsudku, tento pokles vůle přepadá člověka jako nemoc...

Ježto dospěl k těmto závěrům, usoudil, že u něho, v jeho případě nemůže dojít k podobným chorobným zvrátům a že si pevně podrží úsudek i vůli po celou dobu provádění svého úmyslu, z tohoto jediného důvodu, že jeho úmysl „není zločin“...“(1)

- Jaké myšlenky zaměstnávají Raskolnikova před plánovaným činem? Co je motivem jeho činu?

(vše si promýšlí do detailu, čin se musí povést, bere v úvahu všechny alternativy, nepřipouští, že by to nevyšlo a byl by odhalen; vraždí pro peníze)

- Plán ale nevyjde. Jak to Raskolnikov vyřeší?

(co pokládal za samozřejmost nevyjde, nic nejde do detailu promyslet a dopouští se dalšího zločinu, ke kterému ho přiměla náhoda)

- Hlavní postavu pronásledují výčitky svědomí – najděte v ukázce; jak se změnil?

(z člověka chladnokrevně odhodlaného k vraždě, z vraha v člověka pokorného, litujícího svého činu)

- Dostojevskij je mistrem psychologické charakteristiky, k ní využívá i vnitřního monologu postavy.

Kde ho v ukázce najdete?

(R. uvažování o zločinu)

- V čem vidíte podstatu Dostojevského románu?
Jaký problém zobrazuje?

(psychologický román o vraždě a následných úvahách o činu, výčitky svědomí, lítost)

- Jak byste doložili, že je to psychologický román?

(úvahy o vraždě, zobrazení psychických pochodů postavy)

- Znáte z literatury postavu podobnou Raskolnikovovi?

(např. Heřman z Puškinovy Pikové dámy)

Citace, zdroje a literatura

- Obr. 1: PEROV, VASILY. *Soubor:Dostoevsky 1872.jpg-Wikipedie* [online]. [cit. 22.3.2013]. Dostupný na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Dostoevsky_1872.jpg
- (1) SOUKAL, Josef. *Čítanka pro 2. ročník SOŠ*. Praha: SPN, a.s., 2001, ISBN 80-7235-162-1.
- MGR. HÁNOVÁ, Eva a kol. *Odmaturuj z literatury 1*. Brno: Didaktis, spol.s r.o., 2004, ISBN 80-7358016-0.